

INSTRUKCJA O KANDYDATACH DO STAŁEGO DIAKONATU, AKOLITATU I LEKTORATU ORAZ ICH POSŁUDZE W DIECEZJI PŁOCKIEJ

Posługa diakona stałego

1. Diakon stały jest wyświęcany nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi. Diakoniat nie stanowi części kapłaństwa i nie pociąga za sobą funkcji kapłańskich. Diakon przynależy jednak do hierarchii i w sobie właściwy sposób przez sakramentalną łaskę diakonatu uczestniczy w działalności właściwej kapłaństwu hierarchicznemu. Jest on przeznaczony do pomocy biskupom i prezbiterom oraz do służenia całej wspólnotie Kościoła. Swoją misję wobec ludu Bożego w diakonii słowa, liturgii i miłości wypełnia w łączności z Biskupem Diecezjalnym i jego prezbiterami w zakresie zleconym przez kompetentne władze (por. KKK 1569-1571; WDS 8).

2. Zadanie nauczania (*munusdocendi*) diakoni stali wypełniają, głosząc wiernym słowo Boże oraz przekazując im prawdy wiary w czasie katechezy. Zadanie uświęcania (*munus sanctificandi*) realizują poprzez udzielanie sakramentu chrztu, przechowywanie i rozdzielanie Eucharystii, asystowanie i błogosławienie w imieniu Kościoła związkom małżeńskim, zanoszenie Wiatyku umierającym, przewodniczenie nabożeństwom i modlitwie w zgromadzeniu wiernych, sprawowanie sakramentaliów oraz przewodniczenie obrzędowi żałobnym i pogrzebowym. Zadanie królowania (*munus regendi*) diakoni wypełniają przez realizację dzieł miłosierdzia i udzielanie pomocy szczególnie potrzebującym, co stanowi dla nich posługę najbardziej typową.

3. Kandydatem do diakonatu stałego może być mężczyzna obdarowany szczególnym darem powołania do służby w Kościele, który odkrył to powołanie w osobistym dialogu z Bogiem. Na wolne i pełne miłości wezwanie Boga odpowiada on w wolności i z miłością, podejmując Boże wezwanie do kontynuowania i uobecniania misji Chrystusa Sługi (por. WDS nr 17).

4. Decydujący głos w rozpoznaniu powołania należy do Kościoła. Rozpoznanie to powinno być przeprowadzone według obiektywnych kryteriów, które uwzględniają zarówno bogatą tradycję Kościoła, jak i aktualne potrzeby duszpasterskie. Przy rozpoznaniu powołania do diakonatu stałego należy wziąć pod uwagę wymagania o charakterze ogólnym, jak i odnoszące się do konkretnej sytuacji życiowej powołanych (por. WDS nr 18).

5. Kandydaci na diakonów, a później diakoni, winni posiadać odpowiednie przymioty ludzkie i duchowe, a także właściwe kwalifikacje zawodowe. Przy doborze kandydatów należy też zwrócić uwagę na to, czy wykazują dojrzałość psychiczną, zdolność do dialogu i komunikacji, poczucie odpowiedzialności, pracowitość, zrównoważenie i roztropność. Do święceń należy dopuszczać tych, którzy są obdarowani cnotami ewangelicznymi wymaganymi przez diakonię. Wśród nich szczególne znaczenie posiadają: duch modlitwy, pobożność eucharystyczna i maryjna, proste i pokorne współuczestnictwo w życiu Kościoła i jego misji, duch ubóstwa, posłuszeństwo, umiejętność tworzenia braterskiej wspólnoty, gorliwość apostołska, dyspozycyjność do podjęcia służby, miłość braterska (por. WDS 19-20).

6. Oprócz odznaczania się nieskazaną wiarą, winni oni kierować się prawą intencją, posiadać wymaganą wiedzę, cieszyć się dobrą opinią, zachowywać nienaganne obyczaje, mieć wypróbowane cnoty, jak również inne przymioty fizyczne i psychiczne odpowiadające naturze przyjmowanych święceń (por. WDS 21). Kandydaci do stałego diakonatu winni być wolni od nieprawidłowości i przeszkód, wyliczonych w kan. 1040-1042 Kodeksu Prawa Kanonicznego.

7. Kandydaci do diakonatu stałego mogą pochodzić ze wszystkich środowisk społecznych i wykonywać jakąkolwiek pracę lub działalność zawodową, o ile nie będzie ona uznana za niewłaściwą dla urzędu diakona, w świetle norm Kościoła i rozropnej oceny Biskupa Diecezjalnego. Musi ona też być możliwa do pogodzenia z obowiązkami formacyjnymi i skutecznym wypełnianiem posługi diakonatu (por. WDS 21).

8. Do diakonatu stałego mogą zostać dopuszczeni mężczyźni ochrzczeni i bierzmowani, zarówno celibatariusze, jak i mężczyźni żonaci oraz wdowcy.

9. Mężczyźni niezonaci, którzy zostali powołani do diakonatu, są zobowiązani do życia w celibacie. Nieżonaty kandydat do diakonatu stałego może być dopuszczony do tych święceń dopiero po ukończeniu dwudziestego piątego roku życia (por. WDS 22 i 26).

10. W przypadku mężczyzn żonatych należy zwrócić uwagę, aby byli dopuszczeni do diakonatu ci, którzy, żyjąc od wielu lat w małżeństwie, potwierdzili umiejętność kierowania własnym domem w duchu chrześcijańskim oraz cieszą się dobrą opinią. Winni też oni przedłożyć świadectwo ślubu kościelnego oraz zgodę żony. Kandydat związany małżeństwem otrzymuje święcenia diakonatu nie wcześniej niż po ukończeniu trzydziestego piątego roku życia i po przynajmniej pięciu latach małżeństwa (por. WDS 23 i 27).

11. Kandydaci będący wdowcami powinni wykazać się stałością ludzką i duchową w swoim stanie życia oraz zagwarantować gotowość zapewnienia odpowiedniej opieki rodzinnej i chrześcijańskiej swoim dzieciom (por. WDS 25).

12. Po przyjęciu święceń diakonatu, także ci, którzy zostali wdowcami, nie mogą zawrzeć związku małżeńskiego (por. WDS 24).

13. Dzieło formacji kandydatów do stałego diakonatu prowadzi ośrodek, wyznaczony przez Biskupa Diecezjalnego. Spotkania formacyjne odbywają się tam według ustalonego terminarza, w dni wolne od pracy zawodowej.

14. Kandydaci etapami realizują poszczególne punkty formacji duchowej, intelektualnej i pastoralnej pod kierunkiem dyrektora formacji, zgodnie z obowiązującym programem formacyjnym. Każdemu aspirantowi i kandydatowi towarzyszy na tej drodze prezbiter, wyznaczony przez biskupa diecezjalnego, oraz kierownik duchowy, proponowany przez aspiranta lub kandydata i zatwierdzony przez Biskupa Diecezjalnego.

15. Program formacji, obowiązujący wszystkich kandydatów, trwa przynajmniej trzy lata, oprócz okresu propedeutycznego (por. WDS 49). Wydatki związane z formacją do diakonatu stałego kandydat pokrywa osobiście.

16. Decyzja wstąpienia na drogę formacji do diakonatu stałego jest osobistą decyzją samego aspiranta. Decyzja ta winna być przedstawiona Biskupowi Diecezjalnemu przez proboszcza parafii kandydata (por. WDS nr 64). Biskupowi Diecezjalnemu należy przedłożyć: pisemne przedstawienie aspiranta przez proboszcza wraz z charakterystyką dotychczasowego zaangażowania duszpasterskiego; podanie aspiranta z przedstawieniem motywów, którymi kieruje się w podjęciu decyzji; życiorys aspiranta; świadectwa chrztu i bierzmowania aspiranta; świadectwo dojrzałości (matura) aspiranta; odpis aktu ślubu aspiranta i pisemną zgodę jego żony w przypadku osób związanych sakramentem małżeństwa; zaświadczenie proboszcza o stanie wolnym aspiranta w przypadku nieżonatych lub wdowców.

17. Biskup Diecezjalny decyduje, czy przyjąć kandydata na okres propedeutyczny. Do Biskupa należy również decyzja o kontynuacji dalszych etapów formacyjnych przez aspiranta, a także o dopuszczeniu go do posługi lektora i akolity, a w końcu do święceń diakonatu (por. WDS 65).

18. Diakon z chwilą przyjęcia święceń staje się duchownym inkardynowanym do Diecezji. Swoją posługę wykonuje w każdym przypadku pod władzą Biskupa Diecezjalnego we wszystkim, co dotyczy duszpasterstwa, sprawowania publicznego kultu Bożego oraz dzieł apostołatu (por. WDS 87). Przez święcenia diakon zobowiązuje się także do stałej modlitwy w intencji Kościoła i świata poprzez sprawowanie Liturgii Godzin.

19. Normy dotyczące utrzymania i ubezpieczenia diakonów stałych ustala Biskup Diecezjalny, stosownie do dokumentów Konferencji Episkopatu Polski (por. WDS 93) oraz rozeznaczonych potrzeb.

Posługa stałego akolity i stałego lektora

20. „Na mocy sakramentu chrztu świętego wszyscy wierni uczestniczą w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Chrystusa, który stale żyje i działa w Kościele mocą Ducha Świętego. Otrzymują w tym sakramencie charakter sakramentalny, który konsekruje ich do uczestniczenia w chrześcijańskim kulcie religijnym, czyli uzdalnia i włącza chrześcijan do służenia Bogu przez żywy udział w świętej liturgii Kościoła” (zob. KK 11; KPK, kan. 228; ILA 1). Wynika z tego, że także „wierni świeccy mogą wypełniać we wspólnocie przewidziane przez prawo kościelne urzędy i posługi. Wśród nich szczególnie miejsce zajmują posługa lektoratu i akolitu” (ILA 1). Bł. Paweł VI w Motu Proprio *Ministeria quaedam* (1972) zalecił, aby do tych posług powoływano mężczyzn świeckich żyjących w świecie, a nie tylko kandydatów do sakramentu święceń.

21. Posługa (*ministerium*) stałego akolity i stałego lektora ustanawiana (*institutio*) jest w Diecezji Płockiej i pełniona zgodnie z normami *Instrukcji w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom* oraz *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej*, przyjętymi przez Konferencję Episkopatu Polski.

22. Zawarte w wyżej wymienionych dokumentach zasady dotyczą mężczyzn, którzy nie mają woli przyjęcia sakramentu święceń. Dla takich osób lektorat i akolitat stają się formą realizacji życiowego powołania w Kościele. Mężczyźni ustanowieni lektorami i akolitami podejmują stałe zadania – funkcję (*munus*), określoną przez Kościół.

23. Do posługi stałego akolity mogą być przyjęci mężczyźni świeccy, którzy ukończyli przynajmniej dwadzieścia pięć lat, cieszą się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację. Lektorami natomiast można ustanawiać mężczyzn w wieku wcześniejszym (2PSP, *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*, 84).

24. „Lektor i akolita spełniają własną posługę w celebracji liturgicznej, a zwłaszcza w Eucharystii. Jednak w zakres ich zadań wchodzi także czynności związane z przygotowaniem miejsca i rzeczy potrzebnych do liturgii oraz przygotowanie wiernych do dobrego uczestnictwa i spełniania właściwych dla nich i powierzonych im czasowo funkcji liturgicznych. Spełnianie przez lektorów i akolitów własnych posług w liturgii ma kształtować ich specyficzną duchowość skoncentrowaną wokół słowa Bożego i Eucharystycznej Ofiary” (ILA 5).

25. Lektor, ustanawiany dla pełnienia swojej własnej funkcji (*munusliturgicum*), wspiera prezbiterów i diakonów w głoszeniu słowa Bożego i w formacji wiernych.

26. Posługa lektora obejmuje: wykonywanie czytań z Pisma Świętego (z wyjątkiem Ewangelii) podczas sprawowania sakramentów (nie tylko Eucharystii) oraz sakramentaliów; podawanie intencji modlitwy powszechnej (gdy nie ma diakona); gdy nie ma psalterzysty, wykonywanie psalmu responsoryjnego; kierowanie uczestnictwem wiernych w liturgii przez podawanie im niezbędnych wyjaśnień oraz zachęt lub przygotowywanie komentarzy do ewentualnego odczytania ich przez innych usługujących; przygotowywanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów świętych; niesienie Ewangeliarza w procesji wejścia Mszy Świętej, gdy nie ma diakona, oraz wykonywanie antyfon mszalnych (por. ILA 6-7; OWMR 99 i 194-198).

27. Akolita w ramach swojej liturgicznej posługi: niesie krzyż w procesji wejścia; pomaga prezbiterowi i diakonowi w czasie celebracji liturgii (podaje księgi, wodę i kadzidło); pomaga prezbiterowi i diakonowi, przygotowując ołtarz i naczynia liturgiczne; pomaga przyjmować dary; rozkłada na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich, pałkę i księgę mszału; dokonuje puryfikacji naczyń, gdy nie ma diakona (por. OWMR 187-193); w razie konieczności może wystawiać Najświętszy Sakrament do adoracji bez udzielania błogosławieństwa (por. ILA 6; OWMR 98); w razie potrzeby rozdaje wiernym Komunię Świętą, której jest nadzwyczajnym szafarzem.

28. Gdy nie ma prezbitera lub diakona, lektor i akolita mogą prowadzić Wigilię przy zmarłym, a podczas pogrzebu – stację w domu zmarłego oraz stację na cmentarzu (ILA 6; *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, 19).

29. Lektor i akolita mogą również pomagać w przygotowaniu nabożeństw oraz przewodniczyć niektórym z nich, na przykład Różańcowi czy Drodze Krzyżowej (ILA 7).

30. Kandydatów do posługi lektora i akolity należy poszukiwać:

– w grupach dorosłych mężczyzn, którzy od lat posługują przy ołtarzu, spełniając gorliwie i z wiarą wyznaczone funkcje liturgiczne. Do tej grupy należą między innymi nadzwyczajni szafarze Komunii Świętej, świeccy moderatorzy prowadzący wspólnoty formacyjne, liderzy ruchów odnowy oraz inni mężczyźni już wypełniający ważne zadania w parafii (na przykład zakrystianie);

– pośród mężczyzn, którzy przez studia i praktykę zawodową zdobyli odpowiednie umiejętności w służbie ludziom i czynią to z wielkim poświęceniem;

– w grupach młodych mężczyzn, którzy „dopiero rozpoznają charyzmat, jaki otrzymali od Boga” i wciąż „szukają swego miejsca w Kościele” (DDSL 112).

31. Kandydat na lektora lub akolitę przedstawia biskupowi diecezjalnemu, po uzgodnieniu z własnym proboszczem, dobrowolnie sporządzoną i własnoręcznie podpisaną prośbę.

32. Kandydaci do posług lektora i akolity powinni odznaczać się „wzorowym życiem moralnym, apostołskim oddaniem, bezinteresownością, szczerą pobożnością i gorliwym życiem sakramentalnym, szczególnym umiłowaniem Pisma Świętego i Eucharystii” (ILA 11). Ponadto „winni cieszyć się dobrą opinią i być akceptowani przez wiernych parafii, do której należą i w której będą wypełniać powierzone im zadania. Muszą oni posiadać także odpowiednie przymioty intelektualne, stosowne wykształcenie, wyróżniać się solidnością w pracy oraz umiejętnością współpracy z innymi (ILA 11).

33. Należy odróżnić błogosławienie chłopców do czytania Pisma Świętego podczas Eucharystii od posługi ustanowionego lektora. Ci pierwsi (choć bywają nazywani „lektorami” w hierarchii służby liturgicznej bardzo wielu parafii) nie otrzymują posługi lektoratu (*ministerium* przez *institutio*), lecz błogosławieństwo do spełnienia funkcji czytania słowa Bożego w czasie liturgii (są więc „ministrantami słowa Bożego”). Stąd w seminariach duchownych należy również udzielać posługi lektoratu tym kandydatom, którzy wcześniej przyjęli błogosławieństwo do funkcji czytania słowa Bożego (ILA 10). Nie jest wymagane powtórne udzielanie posługi w seminarium dla stałych lektorów ustanowionych wcześniej.

34. Formacja do posługi akolitu i lektoratu „nie może mieć jedynie charakteru kursu przygotowującego do spełniania czynności liturgicznych”, lecz ma być „wprowadzeniem kandydatów w misję, którą mają spełniać w Kościele” (ILA 12). W przypadku absolwentów studiów teologicznych oraz osób, które przeżyły pełną formację w ruchach kościelnych lub które przez wiele lat wykonywały posługi liturgiczne w zespołach służby liturgicznej, przygotowanie do posług może być skrócone. Szczegółowy program formacyjny zawarto w Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej (DDSL 109; ILA 13).

35. W Diecezji Płockiej za formację ustanowionych lektorów i akolitów odpowiedzialny jest prezbiter wyznaczony przez Biskupa Płockiego.

36. W miarę rozwoju wspólnoty ustanowionych lektorów i akolitów współpracownikiem proboszcza w prowadzeniu kandydatów do stałego akolitu i lektoratu może zostać odpowiednio przygotowany jeden z ustanowionych lektorów lub akolitów.

37. Po zakończeniu formacji i po dopuszczeniu kandydatów do posług lektoratu i akolitu odbywa się obrzęd ustanowienia lektorów i akolitów celebrowany przez biskupa według Pontyfikału Rzymskiego (ILA 128).

38. „Lektor i akolita, po ustanowieniu do posługi, podejmują formację stałą. Dokonuje się ona przez czynne uczestnictwo w życiu wspólnoty wierzących, a także przez dodatkowe spotkania pomagające coraz lepiej spełniać powierzone im zadania. W parafii formacja stała może być prowadzona według Zeszytów Formacji Liturgicznej przygotowywanych pod patronatem Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Ustanowieni lektorzy i akolici winni uczestniczyć również w dorocznych rekolekcjach organizowanych dla nich przez diecezjalne duszpasterstwo oraz biorą udział w pielgrzymkach i innych spotkaniach formacyjnych, które są dla nich przeznaczone” (ILA 130).

39. Lektor i akolita pełnią swoją posługę podczas Eucharystii w albie, w sposób opisany w *Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego* (ILA 14; OWMR 187-193 i 194-198). Akolita udziela Komunii świętej w sposób określony przez Konferencję Episkopatu Polski w odniesieniu do nadzwyczajnego szafarza Eucharystii (ILA 14).

40. Lektorowi, jak i akolicie – choć są ustanawiani na stałe – w szczególnych przypadkach Biskup Płocki może zabronić wykonywania ich funkcji. W przypadku alumnów wykonywanie uprawnień właściwych akolicie odnośnie do Eucharystii, a także uprawnień właściwych lektorowi, ulega zawieszeniu z chwilą przerwania przez nich studiów seminaryjnych z jakiegokolwiek powodu, chyba że Biskup Płocki postanowi inaczej (ILA 17).

41. Udzielenie lektoratu i akolitu nie daje przyjmującym prawa do wynagrodzenia z racji pełnionej posługi (por. KPK, kan. 230). Nie wyklucza się jednak możliwości otrzymania pewnej rekompensaty ze strony parafii, zwłaszcza wówczas, gdy wypełnianie funkcji związane jest z ponoszeniem kosztów finansowych. Zadania lektora i akolity w przygotowaniu i przebiegu liturgii oraz nabożeństw określa proboszcz lub rektor kościoła. Ich formy i zakres zaangażowania w codziennym życiu lokalnej wspólnoty należy określić indywidualnie, zależnie od możliwości poszczególnych osób (por. ILA 16).

42. Ponieważ posługi lektoratu i akolitu nie łączą się z prawem do wynagrodzenia, lecz są formą służby w Kościele, dlatego należy przestrzegać zasady, aby na jednego lektora czy akolitę nie przypadało zbyt wiele zadań (ILA 129).